

تعامل زبان، هویت و اینترنت

عباس زارعی¹

تاریخ دریافت: 90/12/15 تاریخ پذیرش: 92/3/14

چکیده

زبان همواره در شکل‌گیری و ابراز هویت نقش ارزنده و بسیار فعال داشته است و این نقش در عصر حاضر که عصر انقلاب فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطی است بسیار بارزتر و پررنگ‌تر شده است. یکی از دلایل اصلی اهمیت روز افزون زبان در شکل‌گیری و ابراز هویت از طریق فناوری‌های مدرن، کم‌رنگ شدن و حاشیه‌ای شدن شاخص‌های سنتی هویت مانند نژاد، رنگ پوست، موقعیت جغرافیایی و غیره است. در عصر حاضر امکان ارتباط الکترونیکی گسترده از طریق اینترنت به همراه پیشرفت‌های بنیادین در دیدگاه‌ها و نظریات جامعه‌شناختی مرزهای فیزیکی و جغرافیایی را در هم شکسته است و بسیاری از عوامل مؤثر در شکل‌گیری و احراز و ابراز هویت را متحول ساخته است. این تحولات تا حد زیادی ناشی از تأثیرات متقابل زبان، هویت و اینترنت است. هدف این مقاله تبیین روابط چندگانه زبان و هویت در عصر ارتباطات اینترنتی است. به همین منظور، پژوهش حاضر پس از آن مباحث مقدماتی، ارتباط زبان با هویت را مورد بررسی قرار می‌دهد. پس از آن عملکردهای اینترنت در شکل‌گیری هویت و ویژگی‌های خاص زبان مورد استفاده در دنیای اینترنت بر شمرده می‌شوند. این تحقیق با مطالعه کمی استفاده از اینترنت از طریق پرسش‌نامه و مطالعه کیفی جستجوی مطالب فارسی در صفحات اینترنتی از طریق تحلیل محتوای مطالب، جنبه‌هایی از ارتباط تبادلات زبانی از طریق اینترنت را با کاربردهای هویتی و تفننی آن بررسی می‌کند و به ارائه پیشنهادات و راهکارهای ممکن برای بهینه‌سازی استفاده از اینترنت و تحقیق درباره تأثیرات اجتماعی و فرهنگی آن ختم می‌شود.

کلمات کلیدی: زبان، هویت، اینترنت، فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطی.

1. استادیار گروه زبان انگلیسی دانشگاه کاشان zare-ee72@kashanu.ac.ir

مقدمه

توسعه و پیشرفت چشم‌گیر در زمینه فناوری‌های نوین ارتباطی و اطلاعاتی در سال‌های اخیر تأثیرات شگرفی بر ابعاد مختلف زندگی انسان‌ها گذاشته است. در رأس این نوع فناوری‌های شبکه جهانی اینترنت است. اینترنت با دگرگونی در مفاهیم زمان و مکان، با تغییر در اشکال نوین ارتباطی و با ایجاد مراجع جدید هویت موجب پیدایش ذهنیت‌های ناپایدار و هویت‌های جدید شده است (محمد نژاد، 2007). در واقع ایجاد شبکه جهانی اینترنت یکی از انقلاب‌های اساسی در پیشرفت‌های بنیادین در طول تاریخ بشر است. انقلاب کشاورزی، انقلاب صنعتی و انقلاب اطلاعاتی سه موج تحول اساسی در زندگی بشرند که با گسترش عصر اطلاعات و فناوری‌های پیشرفته موجود در آینده‌ای نزدیک موج چهارم تغییر یا عصر کاملاً مجازی را به همراه خواهند داشت (جلالی، 2004). با افزایش قدرت و سرعت رایانه‌ها، با افزایش پهنای باندها، با توسعه حافظه‌های قدرتمند لیزری و ملکولی، با ایجاد نرم‌افزارهای اعجاب‌انگیز و با آماده‌سازی مقدمات دیگر انتظار می‌رود اقتصاد مجازی، تجارت مجازی، بانکداری مجازی، آموزش مجازی، دولت مجازی، ادارات مجازی، شرکت‌های مجازی و تفریحات مجازی به‌زودی بر محدودیت‌های زمانی، مکانی، جغرافیایی و فضائی انسان به‌طور کامل فائق شود. در تمام این تحولات زبان و هویت انسان‌ها نیز جزئی جدائی‌ناپذیر بوده است. در جدول 1 پیشرفت‌های اساسی و بنیادین تاریخ بشر خلاصه شده اند:

جدول شماره 1. پیشرفت‌های بنیادین تاریخ بشر

ردیف	موج پیشرفت	نوع تحول	توضیح
1	موج اول	انقلاب کشاورزی	پیشرفت‌های اساسی در زمینه کشاورزی
2	موج دوم	انقلاب صنعتی	توسعه صنایع و کارخانجات
3	موج سوم	انقلاب اطلاعاتی	ایجاد فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطی
4	موج چهارم	انقلاب مجازی	ایجاد فضای مجازی تمام عیار

در مورد استفاده انسان از زبان نیز در طول تاریخ موج‌های تغییراتی معادل با آنچه در بالا گفته شد اتفاق افتاده است. پس از توسعه زبان گفتاری در بین انسان‌ها، اختراع خط اولین موج تغییر اساسی در استفاده انسان از زبان به شمار می‌رود. ابداع و گسترش صنعت چاپ دومین توسعه اساسی در به‌کارگیری زبان است. به اعتقاد *وارشوار* (2000) سومین موج اساسی تغییر و تحول در استفاده انسان از زبان، به‌کارگیری آن به‌همراه فناوری‌های نوین اطلاعاتی می‌باشد. امکانات ویدئو کنفرانس، پیام‌رسان‌های آنی (IM)¹ ایمیل، چت، وبلاگ‌ها، پیامک‌ها، گروه‌های مباحث اینترنتی و مانند آن، هدیه‌های این موج تغییر در استفاده از زبان هستند. در جدول 2 تغییرات و تحولات بنیادین در زمینه استفاده بشر از زبان خلاصه شده‌اند:

جدول شماره 2. تحولات اساسی در استفاده بشر از زبان

ردیف	موج تغییر	نوع تحول	توضیح
1	موج اول	شکل‌گیری و تنوع زبان‌ها	توسعه ارتباطات کلامی و خلق خانواده‌های مختلف زبان‌ها
2	موج دوم	ابداع خط و توسعه آن	ایجاد شیوه‌های مختلف ثبت زبان گفتار مثل ایده‌نگاری، لغت‌نگاری، تصویرنگاری، خط میخی، هجانگاری، و ابداع الفباهاى مختلف
3	موج سوم	اختراع و توسعه صنعت چاپ	چاپ سنگی، چاپ سری و چاپ لیزری
4	موج چهارم	توسعه ارتباطات زبانی از طریق فناوری‌های اطلاعاتی	ایمیل، چت، وبلاگ، پیامک، ویدئو کنفرانس و غیره

پیشرفت در فناوری‌ها و تغییر و تحول در نحوه به‌کارگیری زبان بدون شک با تغییر در نحوه شکل‌گیری و ابراز هویت‌های فردی و اجتماعی نیز همراه بوده است. تحولات زبانی ابزار دست ما انسان‌ها به شمار می‌روند. «ما از طریق تحولات زبان، موجودیت اجتماعی و هویت اجتماعی خود را می‌سازیم و نشان می‌دهیم که چه کسانی هستیم و چه کسانی نیستیم و چه کسانی نمی‌خواهیم باشیم» (لیپی گرین،² 1997: 63). زبان، ابزار خلق کردن

1. Instant Messenger
2. Lippi Green

و حفظ ارتباطات بین فردی، تعلقات گروهی، طبقه اجتماعی و هویت فردی است. استرلینگ¹ (2000) برای نشان دادن اهمیت زبان در زندگی اجتماعی انسان به شواهدی اشاره کرده است که براساس آن‌ها نحوه استفاده از زبان منجر به وضع قوانین جدید، شروع جنگ خونبار بین کشورها، قتل افراد و یا ممانعت از پیشرفت آن‌ها شده است: در سال 1999 در ایالت لوئیزیانای آمریکا قانون دولتی وضع شد که براساس آن دانشجویان مکلف شدند اساتید خود را با کلمات مودبانه (Sir, Ma'am) صدا بزنند. در سال 1882 جنگ بین آمریکا و انگلستان تا حد زیادی به خاطر مسئله لهجه انگلیسی مورد استفاده در نیروی دریایی انگلستان بود. در سال 1955 نوجوانی به نام تیل² که از شیکاگو به می‌سی‌سی‌پی رفته بود و نمی‌دانست که باید سفیدپوستان را با عنوان محترمانه (Sir) صدا بزند به ضرب گلوله به قتل رسید. در سال 1991 نیز به هاوکوکا³ که یک متخصص هواشناسی بود اجازه اجرای برنامه رادیویی نداند فقط به خاطر این که لهجه انگلیسی او مانند لهجه مردم هاوایی بود.

در عصر حاضر که عصر جهانی شدن نیز نام گرفته است «شکل‌گیری هویت‌ها و روابط اجتماعی در چارچوب محتوای گفتمانی و فرهنگی خاصی اتفاق می‌افتد که در ورای مرزها و محدودیت‌ها و به‌صورت سیال ایجاد شده است. (لام⁴، 2004: 45).

اینترنت فضای گفتمانی ایجاد کرده است که در آن بسیاری از گروه‌های انسانی که پیش‌تر در حاشیه بوده‌اند (برای مثال، مهاجرین)، فرصت ابراز وجود و تعامل با تمامی افراد دنیا را یافته‌اند و این خود حاوی پیام‌های بسیار است. (میترا و واتس⁵، 2002، کوستو جیانس و میتسی کوپولو⁶، 2004). آنگونه که از مباحث بالا بر می‌آید ارتباط چند جانبه زبان، هویت و اینترنت انکار ناپذیر است و بررسی نحوه تعامل این متغیرها، یکی از اهداف مهم پژوهشی جامعه‌شناسان و زبان‌شناسان اخیر است.

1. Sterling

2. Till

3. Hacuca

4. Lam

5. Mitra & Watts

6. KoutsoGians & Mitsukopoulou

ارتباط زبان و هویت: خلق و ابراز هویت افراد از طریق زبان

بدون شک، زبان یکی از کلیدی‌ترین عناصر شکل‌گیری هویت انسان‌هاست و تعامل زبان با مذهب، ملیت، نژاد، قومیت و جنسیت در عصر جهانی‌سازی و انقلاب اطلاعاتی هویت‌های قومی و فردی را بسیار متحول کرده است. پیدایش شیوه‌های بیان جدید مانند Spanglish (که تلفیق اسپانیایی و انگلیسی) و یا Finglish یا Pinglish (که ترکیب فارسی با انگلیسی است) در دنیای حاضر امری غیر قابل انکار است. علاوه بر این، در بسیاری از مناطق دنیا مردم آن‌قدر که به یادگیری زبان انگلیسی اهمیت می‌دهند، به یادگیری و حفظ زبان بومی خود اهمیت نمی‌دهند. البته دخیل بودن زبان در شکل‌گیری هویت‌ها و فرهنگها محدود به زمان و مکان خاص نیست. «در سراسر جهان، از فرانسه تا هنگ‌کنگ تا مالزی و کنیا [و البته تا حدودی در ایران (اضافه خودم)] مردم جنبش‌هایی را شروع کرده‌اند تا از زبان ملی خود در برابر حملات همه‌جانبه زبان جهانی یعنی انگلیسی دفاع کنند» (وارشوار¹، 2003: 3)

شاید بتوان ادعا کرد که در ایران به اندازه بسیاری از کشورهای دیگر دنیا، دو زبانی هنوز هم به‌طور کامل رشد نیافته است ولی در بیش‌تر مناطق جهان، توانایی کامل استفاده از دو یا چند زبان توسط مردم، بیش‌تر قانون به شمار می‌رود تا استثناء. در این گونه موارد «انتخاب یکی از زبان‌ها در مراودات اجتماعی نمادی از روابط قومی نیز تلقی می‌شود» (هلر²، 1982: 308).

براساس نظر کاستل³ (1997)، در دنیای امروز که به خاطر جهانی‌سازی و قدرت وسایل ارتباط جمعی، همگون‌سازی فرهنگی اتفاق می‌افتد، دیگر ملیت‌گرایی نمی‌تواند تنها عکس‌العمل در برابر تهدیدهای هویتی باشد و در این صورت، زبان که ابزار مستقیم ابراز فرهنگ‌هاست تنها سنگر مقاومت فرهنگی و دفاع از مبانی هویتی است.

در دنیای پست مدرن، هویت‌ها چندگانه، پویا و حتی گاهی متضاد می‌شوند. در چنین دنیایی هویت افراد بیش‌تر به انتخاب‌های افراد در موقعیت‌ها و زمان‌های مختلف بستگی دارد تا به درک دائمی و تغییرناپذیر آن‌ها از ماهیت خودشان (وست، 1993؛ ویدون،

1. Warschauer
2. Heller
3. Casttels

(1987)¹. زبان به‌طور اساسی، در تاریخچه‌های زندگی فردی و اجتماعی افراد ریشه دارد ولی در عین حال نسبت به نژاد و قومیت از انعطاف بیش‌تری برخوردار است. این بدان معناست که افراد می‌توانند آگاهانه و یا ناآگاهانه از طریق انتخاب اشکال مختلف زبانی حتی در درون یک جمله هویت چندگانه خود را بیان کنند. این پدیده در اصطلاح زبان‌شناسی تغییر کد نامیده شده است (بلوم و کامپرز، 1972)². افراد با استفاده از هر یک از زبان‌هایی که به آن‌ها مسلط هستند و حتی با استفاده از اشکال مختلف یک زبان به‌طور دائم هویت خود را می‌سازند و از این طریق نشان می‌دهند که در اصل، چه کسانی هستند. به عنوان مثال وقتی که دو دانشجوی ترک یا کُرد بلافاصله بعد از اتمام کلاس درس‌شان که به زبان انگلیسی یا فارسی است و یا حتی گاهی در حین برگزاری کلاس به زبان یا لهجه خاص خود گفتگو می‌کنند، در واقع از این طریق بر هویت فردی، قومی، و نژادی خود تأکید می‌کنند.

آنچه اهمیت دارد این است که گویش‌ور هر زبان، در هر جامعه و در هر زمان هویت خویش را تا حد زیادی از طریق نحوه ارتباط کلامی و تعلق به گروه‌های متفاوت متبلور می‌سازد. از نظر ساویل ترویک³ (1989) هر فرد مجموعه‌ای از هویت‌های فردی و اجتماعی دارد که هر یک از آن‌ها از طریق اشکال زبانی و غیر زبانی مختلف ابراز می‌شوند و هر هویت خاص با اشکال زبان‌شناسی خاص خود همراه است. لیپاژ⁴ (1986) نیز معتقد است که افراد نظام‌های زبان‌شناختی متفاوتی برای استفاده از زبان خود ابداع می‌کنند و تلاش می‌کنند با انتخاب هر یک از این نظام‌ها، در موقعیت‌های مختلف با افراد و گروه‌های مختلف این همان‌همانی ایجاد کنند و هویت خاص مربوط به آن موقعیت‌ها را بسازند. زمان مکالمه، مکان مکالمه، موقعیت مکالمه، هدف مکالمه، موضوع مکالمه، نوع روابط افراد مکالمه‌کننده و هویت افرادی که در یک مکالمه شرکت دارند، تأثیر به‌سزائی در انتخاب معانی، واژگان، ساختارها و نحوه بیان دارد. این‌گونه افراد هویت خویش را می‌سازند و از طریق زبان آن را عرضه می‌کنند. (رجوع کنید به هایمز⁵ 1975). از نحوه استفاده از زبان

1. West, Weedon
2. Blom & Gumperz, Code.Switching
3. Saville.Troike
4. Li Page
5. Hymes

می‌توان مشخص کرد که فرد مکالمه‌کننده رئیس است یا مرئوس، پزشک است یا بیمار، شناس است یا غریبه، برخورد محترمانه دارد یا غیر محترمانه و بسیاری از موارد دیگر. در واقع زبان فرد نشان‌دهنده هویت اوست.

با توجه به این که در دنیای امروز زبان شاخص مهم‌تری از طبقه اجتماعی، جنسیت و نژاد در تعیین هویت به شمار می‌رود، پرسش قابل بررسی این است که نقش زبان به عنوان یک شاخص هویت در فضای مجازی اینترنت چیست؟ وقتی شخصی از اینترنت استفاده می‌کند طرف مقابل او به راحتی نمی‌تواند بگوید که آیا او زن است یا مرد، فقیر است یا ثروتمند، سیاه پوست است یا سفید پوست، ولی می‌تواند بلافاصله نوع زبان و لهجه‌ای که مورد استفاده قرار می‌دهد را تشخیص دهد و براساس آن قضاوت کند. در بخشی دیگر از مقاله حاضر برخی از مهم‌ترین ویژگی‌های زبان مورد استفاده در اینترنت و تأثیر آن بر هویت افراد ارایه خواهد شد.

یکی دیگر از وجوه ارتباطات متقابل زبان، اینترنت و هویت، تأثیری است که پدیده اینترنت بر هویت افراد می‌گذارد.

در دوره جهانی‌سازی حاضر، شکل‌گیری هویت‌ها و برقراری بسیاری از روابط اجتماعی در ورای مرزهای سنتی و در چهارچوب فضائی اینترنتی اتفاق می‌افتد. بنابراین علاوه بر نقش روزافزون ارتباط زبانی الکترونیکی بر شکل‌گیری هویت‌های جدید، پدیده اینترنت نیز خود بر هویت افراد تأثیر به‌سزائی دارد. در بخش بعد جنبه‌هائی از روابط اینترنت و هویت تبیین خواهد شد.

نقش اینترنت در شکل‌گیری هویت

آیا اینترنت بر روابط بین‌گروهی و درون‌گروهی افراد و بر آزادی، آزادمندی، آزاداندیشی و ماهیت افراد تأثیر گذشته است؟ آیا پدیده اینترنت در مجموع خوب است یا بد؟ آیا اینترنت بر زندگی انسان‌ها و بر هویت‌های فردی و اجتماعی آنان بیش‌تر تأثیرات مثبت دارد یا تأثیرات منفی؟ پاسخ گفتن به پرسش‌هائی از این قبیل مستلزم کاوش‌های علمی و تحقیقات کمی و کیفی همه‌جانبه در جوامع مختلف از جمله در جامعه ایران است. چون در حال حاضر به دلایل مختلف جامعه‌شناختی مانند توزیع نابرابر امکانات اقتصادی در جوامع و یا روابط متفاوت از نظر میزان قدرت و نفوذ اجتماعی دسترسی افراد به اینترنت و

نحوه و میزان استفاده از آن دارای تنوعی بسیار گسترده است، انجام کاوش‌های علمی و تحقیقات کمی و کیفی برای درک صحیح این مسایل گریزناپذیر است؛ به عبارت دیگر، شاید بتوان به وضوح ادعا کرد که اینترنت بیش‌تر یک پدیده اجتماعی است تا یک پدیده فناوری اطلاعاتی.

نکته حائز اهمیت این است که بررسی‌های اخیر، محققان را به آرایه نظرات متفاوت و حتی گاهی متضاد سوق داده است. برخی از محققین معتقدند که اینترنت بدون شک تأثیرات مثبت و منفی زیادی بر هویت‌های فردی و اجتماعی می‌گذارد. این دیدگاه به‌طور معمول، به نام دیدگاه «اجبارگرایی در فناوری» شناخته می‌شود (ابرسول، 1995 به نقل از وارشوار، 2000)¹. براساس این دیدگاه اینترنت موج عظیمی است که در هر حال انسان‌ها را به این سو و آن سو خواهد کشاند. یک دیدگاه دیگر این است که اینترنت نیز مانند تمام فناوری‌های دیگر ابزاری در دست انسان‌هاست و می‌تواند آن را برای اهدافی که خودشان دوست دارند به کار ببرند. به این دیدگاه «ابزارگرایی در فناوری» گفته می‌شود (فینبرگ، 1991). براساس این دیدگاه، اینترنت نه بد است، نه خوب و نه خنثی. تأثیرات اینترنت بر جوامع و بر هویت افراد بستگی به نحوه استفاده افراد از آن دارد (وارشوار، 2000 و کرانزبرگ، 1985)².

اینترنت از نظر برخی افراد در حال حاضر ابزاری با محدودیت‌های گسترده است چون هزینه رایانه‌ها، اتصالات، خطوط تلفن و دیگر ملزومات آن به نسبت زیاد و بالاتر از میزان استطاعت مالی بسیاری از افراد است. از طرف دیگر اینترنت از زمان ابداع اغلب تحت کنترل و تسلط یک جانبه افراد خاصی برای مثال، سفیدپوستان ثروتمند و انگلیسی زبان جوامع آمریکای شمالی بوده است (وارشوار، 2000: 5). از نظر برخی دیگر از پژوهش‌گران، اینترنت دمکراتیک‌ترین و کم‌محدودترین ابزار ارتباطی است که بشر تاکنون برای خود ساخته است، چون بیش‌تر از همه وسایل ارتباطی دیگر امکان انتشار اطلاعات، تحقیق و تعامل برای تعداد بسیاری زیادی از افراد اجتماع را فراهم می‌کند (کاستل، 1998). به طور خلاصه، در رابطه با نقش اینترنت در شکل‌گیری و ابراز هویت افراد در اجتماع، دیدگاه‌های

1. Ebersole
2. Kranzberg

متفاوت وجود دارد و اعلام نظر قطعی در این باره مستلزم پژوهش‌های زیاد در این شاخه تحقیقاتی جدید می‌باشد. خلاصه برخی از مهم‌ترین نظریات درباره نقش اجتماعی و هویت‌ساز اینترنت را در جدول 3 را ببینید.

جدول شماره 3، خلاصه برخی از مهم‌ترین نظریات درباره نقش اجتماعی و هویت‌ساز اینترنت

ردیف	نام دیدگاه	توضیح
1	اجبار گرایی در فناوری	اینترنت انسان‌ها را به هر سوئی بخواهد سوق می‌دهد
2	ابزار گرایی در فناوری	اینترنت تنها ابزاری در دست انسان‌هاست
3	محدودیت‌گرایی در فناوری	استفاده از فناوری‌هایی مثل اینترنت در اختیار افراد خاص است.
4	دموکراسی در فناوری	فناوری‌هایی جدیدی اینترنتی بسیاری از برابریهای اجتماعی را از بین برده است.

به نظر نگارنده این سطور، اگر اینترنت هم بد است و هم خوب و اگر موحی عظیم است که می‌تواند انسان‌ها را به این سو و آن سو بکشاند، وظیفه ما در نقش کاربر این است که از آن به عنوان ابزاری برای ارتقاء فردی، قومی، اجتماعی، ملی، فرهنگی و هویتی خود استفاده کنیم. وظیفه ما این است که بر قله‌هایی از این موج سوار شویم که ما را به سرمنزل مقصود برساند. وظیفه ما این است که اگر تسلط زبان انگلیسی در صفحات اینترنتی، زبان ما را به خطر انداخته است ما نیز از آن برای حفظ زبان خود استفاده کنیم. اگر اینترنت ما را در معرض هویت‌های چندگانه قرار می‌دهد و سعی بر تحمیل جهان بر ما دارد، وظیفه ما نیز این است که از آن برای ابزار صحیح قومیت، هویت، فردیت و فرهنگ متعالی خود و ارایه آن‌ها به جهانیان استفاده کنیم.

این مسئله که اینترنت بر نحوه شکل‌گیری هویت افراد تأثیرگذار است واقعیتی غیر قابل انکار است، چون هر روز بر تعداد کاربران اینترنت افزوده می‌شود و شکل‌گیری هویت‌ها و روابط اجتماعی، امروزه تا حد زیادی در محیط‌های اینترنتی و در ورای مرزهای قومی و ملی اتفاق می‌افتد. امروزه تحقیقات در زمینه انسان‌شناسی اجتماعی، همانند گذشته هویت و فرهنگ را وابسته به اجزائی مثل افراد، مکان‌ها و زمان‌ها نمی‌داند بلکه آن‌ها را در چارچوب روابط متغیر و متفاوت افراد و تعلقات گروهی قابل تغییر آن‌ها در گستره فناوری‌های نوین ارتباطی و اطلاعاتی بررسی می‌کند (گوپتا و فرگوسن، 1992 به نقل از

لام، 2004)¹. امروزه تعلقات فرهنگی و هویتی افراد بستگی به نحوه استفاده آنها از اینترنت دارد. این که شخص جزء کدام گروه‌های اینترنتی (معروف به SIG)² است و از چه گروه‌هایی نامه الکترونیکی دریافت می‌کند و یا چه موسیقی، فیلم، مدل، وبلاگ و صفحات اینترنتی را می‌بیند یا می‌سازد، بر نحوه شکل‌گیری هویت او تأثیر به‌سزایی دارد. (ویلسون و دیسانا یاک، 1996).³ تحقیقات اخیر در زمینه ارتباطات رایانه‌ای (معروف به CMC)⁴ نیز همین مسئله را تأیید می‌کنند. «براساس این تحقیقات گروه‌های اجتماعی و سیاسی متفاوتی در عرصه اینترنت ظهور یافته‌اند که با زبان خاص خود، تعلقات اجتماعی، اعتقادات فرهنگی، هویت‌های فردی و روابط قدرتی را ایجاد می‌کنند» (لام، 2004: 4). هر یک از این گروه‌ها در اینترنت در زبان خاص خود، لطیفه‌های ویژه، راهنمایی‌هایی ویژه، کلمات ویژه، نحوه بیان ویژه، پوسته‌های ویژه و در یک کلام، فرهنگ ویژه خود را دارند که بدون تسلط بر آنها شخص نمی‌تواند جزئی از آنها شود (هال، 1996؛ جونز، 1995).⁵ علاوه بر ویژگی‌های خاص ارتباطی در هر یک از گروه‌های اینترنتی، زبان اینترنت به طور عام نیز دارای ویژگی‌هایی خاص است که در بخش بعد مهم‌ترین این ویژگی‌ها معرفی خواهند شد.

مهم‌ترین ویژگی‌های زبان مورد استفاده در اینترنت

یکی از دیگر از جنبه‌های روابط متقابل زبان، هویت و اینترنت عبارت است از ویژگی‌هایی که زبان در تعامل با اینترنت پیدا می‌کند. در حیطه تحقیقاتی ارتباطات رایانه‌ای (CMC) تحقیقات فراوانی انجام شده است که نشان می‌دهد زبان اینترنت با زبان روزمره و غیراینترنتی تفاوت‌های بنیادی دارد. این تفاوت‌ها تا حدی است که برای زبان مورد استفاده در اینترنت عبارت و لغات خاصی نیز به‌کار می‌رود تا آن را از زبان روزمره تمیز دهد. برخی از این اصطلاحات در جدول زیر ارائه شده‌اند:

-
1. Gupta & Ferguson
  2. Special Interest Groups
  3. Wilson & Dissanayake
  4. Computer Mediated Communication
  5. Hall, Jones

جدول شماره 4. برخی از اصطلاحات رایج برای زبان مورد استفاده در اینترنت

ردیف	عبارات	معادل‌ها	معانی فارسی
1	Netspeak	Network speaking	زبان شبکه
2	Netlish	Network English	انگلیسی شبکه
3	Weblish	World wide web English	انگلیسی شبکه جهانی اینترنت
4	Cyberspeak	Cybernetic speech	گفتمان مجازی
5	CMC	Computer-mediated Communication	ارتباطات رایانه‌ای

تعامل زبان و اینترنت باعث ایجاد ویژگی‌های جدید در زبان شده است. توسعه شکل‌ها و شکلک‌های معنادار جدید، ابداع کلمات اختصاری ویژه ارتباطات اینترنتی و گسترش ژانرهای نو از جمله تأثیرات اینترنت بر زبان به شمار می‌روند (ثورن، 2003).¹ به عنوان مثال وقتی شخص جواب یک ایمیل را می‌فرستد بسیاری از عناصر ساختاری نامه او مثل آدرس فرستنده، آدرس گیرنده، آدرس گیرنده رونوشت، و بسیاری از ضمیمه‌های نامه او شکل ثابتی دارند و او در نحوه ابراز و بیان آن‌ها نقشی ندارد. زبانی که افراد در اینترنت به کار می‌برند از دیدگاه کریستال² (2001) شامل ویژگی‌های مهم زیر است:

1. محوریت زبان اینترنت با شخص نویسنده یا «من» اوست.
2. این زبان بیش‌تر در برگرفته نظرات شخصی است.
3. افراد در فضای اینترنت بیش‌تر از افعالی استفاده می‌کنند که کاربران دیگر اینترنت نمی‌تواند آن‌ها را ارزیابی کنند مثل من فکر می‌کنم یا احساس می‌کنم یا می‌دانم و غیره.
4. زبان اینترنت از انسجام و پیوستگی و آداب مکالمات روزمره و رو در رو پیروی نمی‌کند.
5. زبان اینترنت بیش‌تر از هر شکل زبان دیگر از هنرهای بصری و تصاویر بهره می‌برد.
6. زبان مورد استفاده در اینترنت بیش‌تر از هر زبان دیگر از فهرست کردن و شماره‌بندی و طبقه‌بندی ایده‌ها و افکار بهره می‌برد.

1. Thorne
2. Crystal

بسیاری دیگر از ویژگی‌های زبان اینترنت به‌ویژه شکل نوشتاری آن توسط *وارشوار* (2000) تبیین شده‌اند. به اعتقاد او ویژگی‌های زیر در زبان اینترنت وجود دارند که کاربران باید برای استفاده از اینترنت بر آن‌ها تسلط داشته باشند.

1. زبان اینترنت تلفیقی از زبان روزمره با تصاویر، مطالب سمعی و بصری و فایل‌هایی چندرسانه‌ای و لینک‌های متعدد است.
2. زبان اینترنت دارای ژانر و نظام گفتمانی خاص خود است.
3. کاربر اینترنت در بیشتر موارد زبانی به کار می‌برد که شنوندگان، آن کاربران دیگر در سطح جهانی می‌باشد و در واقع نمی‌داند به‌طور دقیق برای چه کسانی زبان را به کار می‌برد.
4. مهارت‌های ارتباطی لازم در حیطه‌های مختلف اینترنت مثل چت، وبلاگ، ایمیل و ویدیو کنفرانس با مهارت‌های کلامی روزمره تفاوت اساسی دارند.

به‌طور خلاصه اینترنت هم زبان و هم هویت کاربران را مورد تغییر و تحول قرار داده است و خود نیز تحت تأثیر هویت‌های سیال و زبان‌های متفاوت کاربران قرار دارد و این تعامل چندگانه، تحولات اجتماعی و فرهنگی و زبانی بسیاری به‌دنبال داشته و حتی گاهی باعث گسترش نابرابری‌های اجتماعی، در بین کسانی که به اینترنت دسترسی کامل دارند و کسانی که دسترسی ندارند و یا دسترسی آن‌ها محدود می‌باشد، شده است. این مباحث موضوع تحقیقات اخیر بسیاری از زبان‌شناسان و جامعه‌شناسان نیز می‌باشد.

به گزارش معینی (1384)، مرکز آمار اینترنت جهان در فوریه 2005 اواخر سال 83 تعداد کاربران اینترنت در ایران را حدود چهار میلیون و 800 هزار نفر و با ضریب نفوذ هفت درصد اعلام کرد و دفتر توسعه انسانی سازمان ملل نیز آماری را نزدیک به این آمار گزارش کرد. در گزارش توسعه انسانی سازمان ملل، تعداد کاربران اینترنت در ایران تا نیمه اول سال 84 به ازای هر یک هزار نفر، 72 نفر (ضریب نفوذ 7/2 درصد) اعلام شد که با در نظر گرفتن جمعیت 70 میلیونی ایران، جمعیت کاربران ایرانی حدود پنج میلیون نفر برآورد می‌شود و این آمار به شدت در حال افزایش است. شاید بتوان گفت امروزه حدود 20 میلیون از ایرانیان به نحوی از اینترنت استفاده می‌کنند. در آینده نزدیک، افراد بسیار زیادتری به اینترنت متصل خواهند شد و در کشوری مثل ایران، جمعیت جوان کشور به

اینترنت دسترسی بیشتری خواهند یافت. نحوه و نوع پراکندگی استفاده از اینترنت توسط این جامعه جوان بر خلق و ابراز هویت‌های فردی، اجتماعی و ملی تأثیر انکارناپذیری خواهد گذاشت. با توجه به سیطره آمریکا در ایجاد و گسترش اینترنت، "در هر یک از افراد این جمعیت، پنجره‌ای به فضای فکری آمریکایی وجود خواهد داشت. حال این پنجره به کدام سمت باز شود به چاره‌اندیشی و سیاست‌گذاری کشور در رابطه با تعریف و آرایه محتوا در این شبکه، و حرکات فرهنگی جاری در آن باز می‌گردد" (نقشینه، 12:1376).

تحقیقات موجود در زمینه مسایل اجتماعی مربوط به گسترش استفاده از اینترنت در ایران بسیار کم و پراکنده هستند. براساس بررسی‌های بسیاری از محققان از جمله سیمونز (2005) در حال حاضر بیش از 75000 وبلاگ فعال در ایران وجود دارد، ولی تاکنون تحقیق مناسبی درباره توزیع، محتوا و کاربرد آن‌ها انجام نگرفته است.

روش‌شناسی تحقیق

این مطالعه به روش پیمایشی و با طرحی تلفیقی انجام شده است و دارای دو بخش کمی و کیفی می‌باشد به عبارت دیگر در این مقاله برخی از جنبه‌های کمی استفاده از اینترنت از طریق پرسش‌نامه و جنبه‌هایی از کیفیت جستجوی مطالب فارسی در صفحات اینترنتی از طریق تحلیل محتوای مطالب با هدف آگاهی از ارتباط تبادلات زبانی از طریق اینترنت و کاربردهای هویتی و تفننی آن بررسی شده است. در بخش کمی 1000 نفر از دانشجویان دانشگاه کاشان - شامل 400 زن و 600 مرد انتخاب شده به شیوه تصادفی خوشه‌ای - پرسش‌نامه‌ای دز مقیاس لیکرت حاوی ده پرسش درباره هدف استفاده از اینترنت را پاسخ دادند. این پرسش‌ها شامل میزان استفاده از اینترنت با اهداف زیر بود:

1. جستجوی مطالب علمی؛
2. وبلاگ نویسی؛
3. دوست‌یابی؛
4. سرگرمی؛
5. چت؛
6. ارسال و دریافت ایمیل؛
7. آگاهی از مسایل اجتماعی فرهنگی؛

8. خرید و فروش الکترونیکی،

9. اخبار،

10. یادگیری زبان.

این پرسش‌نامه پس از مصاحبه مقدماتی با تعداد زیادی از دانشجویان دانشگاه کاشان، اساتید رایانه و مسئولین سایت‌های رایانه‌ای دانشگاه تهیه شده تا از اعتبار محتوایی لازم درباره معمول‌ترین کاربردهای اینترنت برخوردار باشد. ضریب پایایی محاسبه شده برای این پرسش‌نامه 10 پرسشی با استفاده از آلفای کرونباخ تعیین شده و مقداری آلفا بسیار رضایت بخش بود ($a=0/88$).

در بخش کیفی، سوابق بسامد همه کلمات جستجو شده فارسی توسط ایرانیان در اسفندماه سال 1386 از سوابق گوگل استخراج و تحلیل محتوا شد تا پر بسامدترین و کم بسامدترین حیطه‌های جستجو مشخص شوند. گوگل با امکانات پیشرفته خود سوابق کاملی از رفتارهای کاربران را در جستجوی مطالب مورد نیاز خود حفظ و تحلیل می‌کند و می‌توان با استفاده از اطلاعات آن از جمله اطلاعات موجود در [google trends /google trends](http://google.trends) مطالب ارزنده‌ای از کاربرد اینترنت گرفت.

نتایج تحقیق

نتایج توصیفی حاصل از داده‌های پرسش‌نامه‌ها (جدول 5) نشان داد که بیش‌ترین استفاده از اینترنت در جامعه مورد تحقیق در حال حاضر مربوط به ارسال و دریافت ایمیل، چت، سرگرمی و اخبار و کم‌ترین استفاده از اینترنت در جامعه مورد تحقیق به ترتیب اولویت مربوط به خرید و فروش الکترونیکی، یادگیری زبان، آگاهی از مسایل اجتماعی فرهنگی و جستجوی مطالب علمی می‌باشد.

بررسی بیش‌تر درباره کاربرد اینترنت توسط دانشجویان زن و مرد نشان داد که مردان بیش‌تر از زنان برای اطلاعات از اخبار و دوست‌یابی از اینترنت استفاده می‌کنند. ولی در حیطه آگاهی از مسایل اجتماعی و فرهنگی و یادگیری زبان، زنان میانگین بیش‌تری در استفاده از اینترنت دارند. برخلاف وجود این تفاوت‌ها در میانگین‌های مشاهده شده آمار استنباط (خی 2) معنادار بودن این تفاوت جنسیتی را تأیید نکرد و در واقع از نظر پراکندگی استفاده‌های متفاوت از اینترنت تفاوت معناداری بین زنان و مردان مشاهده نشد.

جدول شماره 5. میانگین استفاده از اینترنت

ردیف	کاربرد	میانگین	انحراف معیار
1	ارسال و دریافت ایمیل	4/56	0/8
2	چت	4/50	0/8
3	سرگرمی	4/23	1/08
4	اخبار	4/07	1/09
5	وبلاگ نویسی	3/97	1/2
6	دوست یابی	2/85	1/28
7	جستجوی مطالب علمی	2/85	1/25
8	آگاهی از مسایل اجتماعی فرهنگی	2/69	1/26
9	یادگیری زبان	2/42	1/26
10	خرید و فروش الکترونیکی	1/71	1/3

در بخش نتایج کیفی، سوابق کم کاربردترین کلمات جستجو شده فارسی توسط ایرانیان از سوابق گوگل نشان داد که در دوره مورد مطالعه، کمترین توجه به ترتیب اولویت معطوف به حیطه‌های دین، سیاست، علم‌آموزی، ادبیات و موسیقی بوده است که در ده مورد از پرکاربردترین کلمات با انواع حروف آخرین رتبه را کسب کرده‌اند. جدول شماره 6. کم‌کاربردترین کلمات مورد جستجو توسط کاربران ایرانی براساس سوابق گوگل

رتبه	حیطه	کلمه
10	علم آموزی	پزشکی
10	دین	تبیان
10	ادبیات	داستان
9	صنعت	ذوب آهن
9	موسیقی	اپرا
10	فیلم	اتوبوس شب
9	سیاست	اتحاد ملی
10	دین	اثبات وجود خدا
10	سیاست	احمدی نژاد
9	ادبیات	ادبیات فارسی

9	دین	ارواح
10	سیاست	اقتصاد ایران
10	علم آموزی	اوکالیپتوس
10	دین	امام جواد
9	دین	اهل بیت
10	دین	اوقات شرعی
10	دین	اوقات الصلوه
10	دین	اوقات شرعی
10	علم آموزی	آموزش زبان
10	علم آموزی	آونگ
10	دین	آیت الکرسی
9	دین	بدر
10	علم آموزی	پزشکی هسته‌ای
9	علم آموزی	پزشکان
10	دین	تفسیر ابن کثیر
9	دین	تفسیر نمونه
9	دین	تقلید
10	علم آموزی	جستجوی کتاب
10	موسیقی	چنگیز حبیبیان
9	موسیقی	چنگ
8	دین	حجاب در اسلام
9	علم آموزی	حجامت
10	سینما	سگ کشی
10	ادبیات	فرهنگ لغت
10	علم آموزی	فلسفه
10	علم آموزی	هیپاتیت ب
10	جنگ	وصیتنامه شهدا

رتبه ذکر شده برای هر واژه جستجو شده مشخص می‌کند که در بین همه کلماتی که حروف الفبای ابتدای آن‌ها مشابه آن واژه بوده کدام یک در 10 ردیف اول پر کاربرترین

کلمات بوده‌اند. برای مثال، رتبه 10 برای کلمه پزشکی نشان می‌دهد که در بین پزشک، پزشکان، پزشکی، پزشکیاری، پزشک خوب و غیره، بالاترین کاربرد مربوط به واژه پزشکی بوده است

از سوی دیگر، تحلیل فراوانی پرکاربردترین کلمات جستجو شده نشان داد که در دوره مورد مطالعه، کم‌ترین توجه در بین تمامی کاربران ایرانی به ترتیب اولویت معطوف به حیطه سرگرمی، ورزش، مسایل جنسی، هنر و مانند آن بوده و بیشتر تفننی بوده است. جدول شماره 6. کم‌کاربردترین کلمات مورد جستجو توسط کاربران ایرانی براساس سوابق گوگل

رتبه	حیطه	کلمه
1	سرگرمی	چت
1	هنر	رقص
2	مسایل جنسی	زن
2	سرگرمی	ژورنال لباس
2	مسایل جنسی	یک کلمه نامناسب
1	مسایل جنسی	سکسی
1	مسایل جنسی	یک کلمه نامناسب
2	سرگرمی	لباس عروس
1	سرگرمی	اس ام اس
2	مسایل جنسی	یک کلمه نامناسب
1	ورزش	پهلوان تختی
1	ورزش	تکواندو
2	فرهنگ	تهاجم فرهنگی
3	هنر	جشنواره موسیقی
1	سرگرمی	جوک اس ام اس
1	ورزش	جهان فوتبال
2	مسایل جنسی	ک و س
1	سرگرمی	چیستان
2	مسایل جنسی	دوست دختر
2	ورزش	رئال مادرید
2	روان‌شناسی	روان‌شناسی

2	هنر - سرگرمی	سیاوش قمیشی
2	هنر	سینما
1	هنر - سرگرمی	شکیلا
1	ورزش	شنای زنان
1	سرگرمی	طنز دانشجو
3	سرگرمی	طنز سیاسی
1	سرگرمی	طنز چارخونه
2	سرگرمی	عکس ایرانی
2	سرگرمی	عکس زن
2	سرگرمی	عکس دختر
1	مسایل جنسی	عکس یک کلمه نامناسب
1	سرگرمی	فال حافظ
2	کامپیوتر	قطعه کامپیوتر
3	اقتصاد	قیمت دلار
1	مسایل جنسی	یک کلمه نامناسب
1	مسایل جنسی	یک کلمه نامناسب
2	سرگرمی - هنر	گوگوش
1	مسایل جنسی	لواط
1	ورزش	لیگ برتر
1	سرگرمی - هنر	لیلا فروهر
3	سینما	مهناز افشار
1	سرگرمی - هنر	یانگوم
1	سرگرمی - هنر	جواد یساری

بحث و نتیجه‌گیری

یافته‌های پژوهش حاضر بیان‌گر آن است که برخلاف اهمیت اینترنت در شکل‌گیری هویت‌های اجتماعی و فردی، این مسئله کمتر مورد مطالعه قرار گرفته و توجه جامعه مورد مطالعه نیز به مسئله هویت‌های اجتماعی و فردی نبوده و کاربرد اینترنت توسط کاربران بیش‌تر تفننی به نظر می‌رسد. براساس نتایج بررسی‌های انجام شده می‌توان چنین گفت

که استفاده از اینترنت به‌ویژه در رابطه با زبان و هویت در وضعیت موجود هنوز در فضای تازگی و در مرحله تجربه‌ای است و جهت‌دهی توسط دست‌اندرکاران و جهت‌گیری توسط کاربران فناوری‌های نوین ارتباطی هم‌چنان در مرحله شکل‌گیری و نیازمند بررسی و حمایت بیش‌تر است.

در دنیای امروز که عصر انقلاب اطلاعاتی است، نقش زبان به عنوان یک شاخص تعیین هویت از شاخص‌های دیگر مانند جنسیت، نژاد، قومیت و ملیت بسیار پررنگ‌تر و عملکرد آن در فرایند جامعه‌پذیری افراد متحول شده است. استفاده از اینترنت نیز به نوبه خود نحوه شکل‌گیری هویت فردی و اجتماعی افراد را متحول ساخته است. بنابراین، آن‌گونه که مقاله حاضر نشان می‌دهد تعامل چندجانبه زبان، هویت و اینترنت یکی از مهم‌ترین ویژگی‌های روابط اجتماعی انسان‌ها به شمار می‌رود. مهم‌ترین جنبه‌های ارتباطات الکترونیکی افراد و گروه‌ها براساس مباحث مطرح شده در زیر خلاصه شده‌اند:

1. اینترنت مفاهیم زمان، مکان، ارتباط و مراجع هویت را تغییر داده است.
2. هویت فردی، قومی و اجتماعی افراد در دنیای فعلی سیال و پویا است و بستگی به نوع روابط آن‌ها و نحوه به‌کارگیری فناوری‌های اطلاعاتی توسط آن‌ها دارد.
3. نحوه به‌کارگیری زبان توسط افراد در بستر فناوری‌های نوین اطلاعاتی مهم‌ترین ابزار نمایش هویت و تعلقات گروهی و اجتماعی آنان در این عرصه است.
4. براساس نظر بسیاری از محققان لازم نیست انسان‌ها در برابر اینترنت و موج عظیم تحولات و تأثیرات آن تسلیم شوند و می‌توانند هر آن‌گونه که می‌خواهند از آن به عنوان ابزاری برای حفظ و ابراز هویت‌های فردی، قومی و اجتماعی خود استفاده نمایند.
5. زبان مورد استفاده در اینترنت دارای ویژگی‌های منحصر به فردی است که با زبان و روزمره تفاوت دارد و در واقع اینترنت را بیش‌تر به پدیده‌ای اجتماعی تبدیل می‌کند تا یک پدیده فناوری اطلاعاتی.
6. استفاده ناصحیح و نابرابر از اینترنت به‌ویژه در حیطه تعلیم و تربیت می‌تواند به تبعیض‌ها و بی‌عدالتی‌های اجتماعی دامن بزند.

با توجه به تعامل چندجانبه زبان، هویت و اینترنت، تحقیق و پژوهش درباره نحوه شکل‌گیری و ابراز هویت و جامعه‌پذیری از طریق اینترنت به‌ویژه در حیطه تعلیم و تربیت و در یادگیری زبان انگلیسی یکی از جدیدترین شاخه‌های پژوهشی مورد علاقه زبان‌شناسی اجتماعی و جامعه‌شناسی زبان به شمار می‌رود. بررسی تنوع میزان دسترسی و به‌کارگیری فناوری‌های جدید اطلاعاتی در جامعه و تأثیر آن بر تعلیم و تربیت و بر جنبه‌های مختلف روابط اجتماعی از اولویت‌های پژوهشی در این زمینه می‌باشد. تبیین اصول شهروندی اینترنتی و مبانی اخلاقی به‌کارگیری اینترنت و استفاده بهینه از آن در چارچوب ابزارگرائی در فناوری، مستلزم تحقیقات گسترده بر روی تمایلات و خواسته‌های افراد جامعه در نحوه به‌کارگیری اینترنت است. بررسی شیوه‌های صیانت از زبان فارسی و توسعه آن از طریق اینترنت و عرضه هویت‌ها و فرهنگ‌های بومی به جهانیان از طریق فناوری‌های نوین در مقابل تسلیم شدن غیرفعال به سیل تحولات و تأثیرات آن موضوعی است که نوشتار حاضر پژوهش‌گران را به آن فرا می‌خواند.

فهرست منابع

- معینی، آسیه (1384)، *آمار واقعی تعداد کاربران اینترنت در ایران چقدر است؟* ایرنا یکشنبه، 22 آبان ماه.
- نقشینه، نادر (1376)، *گسترش اینترنت در جمهوری اسلامی ایران، فصلنامه اطلاع‌رسانی، دوره 13، شماره 2، زمستان 1376، صفحه 12-18.*
- Attewell p. and Battle, J. (1999). Home computers and school performance. *Information society*, 15 (1), 1-15 .
- Becker, H. J. (2000). Who is worried and who is not? *Future of children*, 10 (2), pp. 44-75 .
- Blom, J. P. and Gumperz, J. J. (1972). Social Meaning. In J. J. Gumperz and D. Hymes (Eds.) *Directions in sociolinguistics*. New York: Rinehart and Winston .
- Castells, M. (1997). *The power of Identity*. Malden, MA: Blackwell .
- Castells, M. (1996). *End of Millennium*. Malden, MA: Blackwell .
- Crystal, D. (2001). *Language and the Internet* Cambridge: CUP .
- Ebersole, S. (1995). Media determinism in cyberspace. Retrieved from www.regent.edu
- Feenberg, A. *Critical theory of technology*. New York; OUP
- Gupta, A. and Ferguson, J. (1992). Beyond culture. *Cultural anthropology*, 7(1), PP. 6-23 .
- Hall, K. (1996). Cyberfemenism. In S. C. herring (Ed.) , *CMC: Linguistic, social, and cross-cultural perspectives*. CPP. 147 – 170). Amsterdam: Benjamins .
- Heller, M. (1982). Language, Ethnicity , and politics in pubec , *unpublished Dissertation*, University of California .
- Hymes, D. (1975). *Communicative compétence*. OUP .
- Jalali , A. A. (2004). Asre Majazi (The virtual age). Retrieved from: www.iranwsis.org
- Jones, S. G. (1995). *Cybersociety*. London: sage .
- Koutsogiannis, D. and Mitsikopoulou, B. (2004). 'The internet as a global environment' *Language Learning and Technology*, 8(3) , pp. 83-84 .
- Lepage, R. B. (1986). 'Act of identity'. *English Today*, 8 (23) .
- Lippi-green, K. (1997). *English with an accent*. New York: Rout ledge .
- Lam, W. S. E. (2004). 'second language socialization in Bilingual chartrooms: Global and local considerations'. *Language learning and technology*, 8(3), pp. 44-65 .
- Mitra, A. and Walts, R. (2002). Internet Identity. *Language learning and technology* 6(3) .

- Muhammaclinejad, A. (2007). Ta'sirate Internet) influences of the Internet) Retrieved from: www.avapless.com
- Saville-Troike ,M. (1989). *The ethnography of communication*. Cambridge. MA: Blackwell .
- Schofield, J. W. and Davidson, A. L. (2004) Achieving equality of student Internet access within school ; theory, application, and practice, in A. H. Eagly , R. M. Barron, and V. L. Hamilton (Eds.) *the social psychology of group identity and social conflict* (pp. 96-104). Washington DC: APA Books .
- Simmons, E. (2005). *The Impact of the Weblog: A Case Study of The United States and Iran*, Thesis distinction in Political Science in the undergraduate colleges of The Ohio State University .
- Sterling, P. (2000). Identity in Language. Retrieved from www.tanu.edu .
- Thorne, S. L. 92003). 'Review of language and the Internet'. *Language learning and technology*, 7(2), PP. 24-27 .
- Warschauer, M. ; knobel, M. and stone, L. (2004). "Technology and Equity in schooling: Deconstucting the Digital Divede" *Educational policy*. 18 (4), pp. 562-587 .
- Warschauer, M. (1998). Technology and Indigenous language revitalization. *Canadian Modern Language Review*, 55(1) , pp. 140 -160 .
- Warschauer, M. (2000a). 'Language, identity, and the Interne'. in B. Kolko , L. Nakamura, and G. Rodman (Eds.) *Race in cyberspace*. Newyork: Routledge .
- Warschauer, M. (2000b). Technology and school reform. *Education Analysis Archives*, 8 (4). PP. 1-20 .
- Warschauer, M. (2003). The Allures and illusions of Modernity. *Education policy Archives*, 11(38) .
- Weedon, C. (1987). *Feminist practice and post-structuralist theory*. London: Btackwell
- West , C. (1993). *Race Matters*. Boston: Beacon press .
- Wilson, K. R. and Dissanayake, W (1996). *Global/local*. Durham: DUP